T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2018/272
KARAR NO : 2019/760
KARAR TR: 25.11.2019

ÖZET : Yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 16. İdare Mahkemesi'nin 22.7.2011 gün ve E.2011/817, K.2011/1058 sayılı KARARININ KABULÜ ve bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

KARAR

Hüküm Uyuşmazlığının
Giderilmesini İsteyen
(İdari yargıda Davacı
Adli Yargıda Davalı):M.N.E.
Vekili : Av. Z.S.D.
Karşı Taraf : Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
Vekili :Av. A.Ü.Y.

O L A Y : 1-a) Davacı M.N.E.'in vekili dilekçesinde özetle; müvekkilinin, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman olarak görev yaptığını, davalı İdare tarafından 13.05.2009 tarih 568 sayılı yazı ile, denetim tazminatı ödenmesinin mümkün olmadığı, 5429 sayılı TÜİK Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğine karar verildiği, yersiz ödenen 3.365,38-TL.nin yasal faizi ile birlikte ödenmesi gerektiğinin bildirildiğini; müvekkilinin 25/05/2009 tarihli dilekçe ile bu işleme itiraz ettiğini ancak itirazının kabul edilmediğini; işlemin hukuka uygun olmadığını, iptalinin gerektiğini; bu durumda, olayda davacıya yapılan ve ilgilinin hilesinin, gerçek dışı beyanının neden olmadığı, ayrıca açık hatanın da bulunmadığı ödemelerin Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı ile belirlenen ilkeler uyarınca idari dava açma süresi içerisinde geri istenmesi mümkün iken, bu süreye uyulmaksızın yapılan ödemelerin tamamının istenilmesinde isabet görülmediği yargısına vardığını; müvekkiline ödenen tazminatların ödenmesi işlemi hatalı idiyse dahi bunu müvekkilinin kolayca anlayabilmesinin mümkün olmadığını,bu nedenle idarenin ödemelerin tamamını geri istemesinin doğru olmadığını;iadesi istenilen miktarın faizinin de talep edilmesinin hukuka aykırı olduğunu,müvekkilinin hiçbir etkisi, müdahalesi olmadan yapılan bir işlem nedeniyle faiz ödemeye zorlanmasının hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığını ifade ederek; müvekkiline ödenen denetim tazminatının kesilmesi ile, 29/11/2005 tarihinden 14/01/2009 tarihine kadar ödenen tazminatın yasal faizi ile istenilmesine ilişkin davalı idare işleminin yürütülmesinin durdurulması ile iptaline karar verilmesi istemiyle Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığına karşıidariyargı yerinde dava açmıştır.

Ankara 16. İdare Mahkemesi 24.12.2009 gün ve E:2009/815, K:2009/1622 sayı ile, "5018 sayılı Yasanın 71. maddesinde belirtilen şekilde oluştuğu ileri sürülen kamu zararının, ilgilisinden yukarıya alınan mevzuat hükmü uyarınca genel hükümlere göre tahsili gerekmekte olup, usule aykırı olarak ödendiği belirtilen tutarın ödenmesi isteğine ilişkin işlemin, davacıyı rızaen ödemeye çağrı niteliğinde olduğu, ödenmediği takdirde genel hükümler uygulanmak suretiyle tahsili yoluna gidileceği anlamını içerdiği, bu haliyle de idari davaya konu edilebilecek nitelikte icrai bir işlem olmadığı sonucuna varılmıştır...

… TÜİK Başkanlığında, 5429 sayılı Kanun'un 45/1 maddesine istinaden kadro karşılığı sözleşmeli statüde çalıştırılan Uzman ve Uzman Yardımcılarına, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın II sayılı Cetvelinde düzenlenen Özel Hizmet Tazminatının, aynı Karar'ın 11/(1)-a maddesi ile saklı tutulan 1997/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca ödenmesi gerektiği; buna karşın III sayılı Cetvelde düzenlenen Denetim Tazminatının ise 2006/10344 sayılı Karar'ın yine 11/(1)-a maddesi uyarınca ödenemeyeceği sonucuna varıldığı, bu durumda; kadro karşılığı sözleşmeli statüde TÜİK Uzmanı olarak çalışan davacıya ödenmekte olan denetim tazminatının kesilmesine ilişkin davalı idare işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, 29/11/2005 ilâ 14/01/2009 tarihleri arasındaki davacıya ödenen denetim tazminatlarının toplam tutarı olan 3.365,38-TL'nin yasal faizi ile birlikte bir ay içerisinde ödenmesine ilişkin işlem yönünden davanın incelenmeksizin reddine…" karar vermiş, bu karar davacı vekilince temyiz edilmiştir.

Danıştay 2. Dairesi 13/10/2010 gün ve E:2010/1127, K:2010/3833 sayı ile, "… 5018 sayılı Kanunun kamu zararı kapsamının; kamu kaynakları kullanılarak piyasadan mal ve hizmet satın alınması sırasında fazla ödeme yapılması, idarenin gelirlerinin tahsili sırasında mevzuata aykırı davranılması ve mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması suretiyle yol açılan zararla sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim ikinci fıkra ile belirlenen kapsam içinde, kamu malına zarar verilmesi, kamu görevlilerinin hukuka aykırı eylemleri nedeniyle kişilere verdikleri zararın kamu tarafından ödenmek zorunda kalınması ya da mevzuatta ödenmesi öngörülmekle birlikte mevzuatın yorumunda hataya düşülmek veya ihmal ve kasıt yoluyla fazla ödeme yapılması halleri sayılmamıştır. İkinci fıkra bir bütün olarak değerlendirildiğinde "g" bendinde yer alan "mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması" kuralının kapsamının, yine mal ve hizmet alımları nedeniyle yapılan ödemeler sonucu oluşan kamu zararı şeklinde anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Kaldı ki, bakılan uyuşmazlık mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması nedeniyle oluşan kamu zararı

olmayıp, mevzuatın öngördüğü bir ödemenin yapılması sırasında hataya düşülmesine ilişkin olduğundan uyuşmazlığın anılan Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu durumda; 71. maddenin birinci fıkrasındaki, "... mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmal..." ibaresini ikinci fıkra ile belirlenen kapsam dahilinde gerçekleştirilen karar, işlem, eylem veya ihmal olarak anlamak gerekmektedir.

Kamu görevlilerine daha önce sehven kanuna aykırı olarak yapılmış fazla ödemelerin geri alınmasında 5018 sayılı Kanunun uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığında bu tür uyuşmazlıkların çözümünde anılan Kanun öncesi hukuki durumun değişmediği ortaya çıkmaktadır.

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında, tıpkı 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinde duraksama bulunmamaktadır.

Diğer taraftan; uyuşmazlığa 5018 sayılı Kanunun uygulanacağı yolundaki yorumun, sonucu tümüyle idari nitelikli olan ve idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi gereken bir uyuşmazlığın, adli yargı yerinde çözümleneceğinin kabulü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu anlama gelen bir yorumun Anayasanın 155. maddesi ile kurulan "idari rejim" sistemi ile bağdaşmayacağı da açıktır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararında ise; idarenin, hatalı işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verebileceğine işaret edilmiştir.

Buna göre; uyuşmazlığa konu fazla ödemenin de söz konusu İçtihat gereğince herhangi bir yargı kararına gerek kalmaksızın davacıdan istenilmesi mümkün olduğundan, bu meblağın davacıdan geri istenilmesi yolunda tesis edilen işlemin, idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken işlemlerden olduğu sonucuna varılmış olup, İdare Mahkemesinin işin esasına girerek bir karar vermesi gerekirken, davayı incelenmeksizin reddetmesinde hukuki isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kısmen kabulü ile Ankara 16. İdare Mahkemesi'nce verilen 24.12.2009 günlü, E:2009/815, K:2009/1622 sayılı kararın, davanın incelenmeksizin reddine dair kısmının 2577 sayılı Yasanın 49. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca bozulmasına, esastan reddine dair hüküm fıkrasına yönelik kısmı ise hukuk ve usule uygun olup bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından, davacının bu bölümle ilgili temyiz isteminin reddi ile Mahkeme kararının bu kısmının onanmasına,…" karar vermiş, bu kararın davalı idare vekilince düzeltilmesi istenilmiştir.

Danıştay 2. Dairesi 29.3.2011 gün ve E:2011/761, K:2011/1346 sayı ile, dilekçede ileri sürülen düzeltme nedenleri anılan maddede sayılan nedenlere uymadığından düzeltme isteminin reddine karar vermiştir.

ANKARA 16. İDARE MAHKEMESİ 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayı ile, bozma kararına uyarak, "... Mahkemelerince verilen kararın davanınreddine dair hüküm fıkrası Danıştay İkinci Dairesince onanarak kesinleşmiştir.

Davacıya ödenen denetim tazminatının yasal faizi ile birlikte bir ay içerisinde geri ödenmesinin istenilmesine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı işleminin iptali istemine gelince; Kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 günlü, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinde duraksama bulunmamaktadır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararında önceden yanlışlıkla yasaya aykırı yapılmış bir yükselme veya intibak işleminin yasaya aykırılığının saptanmasından sonra idarece geri alınması sonucu fazla ödenmiş bulunan aylık ve ücret farklarının hile, yalan beyan gibi ilgilinin eyleminden kaynaklanmaması halinde ancak ilk yasaya aykırı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde geri alabileceği hükme bağlandığından, davacıya ödenen denetim tazminatının son altmış günlük kısmının geri istenilmesi mümkün olup, bu süreden önce ödenmiş bulunan denetim tazminatının geri istenilmesinde hukuka uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davacıya ödenen denetim tazminatının yasal faizi ile birlikte bir ay içerisinde geri ödenmesinin istenilmesine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı işleminin son altmış günlük süreye isabet eden kısmı yönünden davanın reddine, önceki dönemlere yönelik ödenen denetim tazminatı bakımından iptaline..." karar vermiş, bu karar davalı idare vekilince temyiz edilmiştir.

Danıştay 2. Dairesi 19.4.2012 gün ve E:2011/12043, K:2012/1833 sayı ile, "... karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından, temyiz isteminin reddi ile anılan kararın temyiz edilen kısmının onanmasına…" karar vermiş; davalı idare vekilince bu kararın düzeltilmesi istenmiştir.

Danıştay 2. Dairesi 22.2.2013 gün ve E:2012/9170, K:2013/958 sayı ile, dilekçede ileri sürülen düzeltme nedenleri anılan maddede sayılan nedenlere uymadığından düzeltme isteminin reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

2-a) Davacı Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili dilekçesinde; davalı M.N.E.'in Uzman kadrosunda sözleşmeli olarak görev yaptığını; Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün, 20/04/2009 tarih ve 5084 sayılı yazıları ile Kurumda TÜİK Uzmanı Ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele, 17/04/2006 tarihli ve 2006/10344 Sayılı Bakanlar Kurulu kararına ekli III sayılı Cetvelin "E.Denetim Tazminatı" bölümünde öngörülen denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen tazminatlarının ilgililerden geri alınması gerektiğinin belirtildiğini; bu durumda da davalıya sehven ödenen ödemelerin geri alınması gerektiğini, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 29/04/2009 tarihli ve 355 sayılı onayıyla uygun görüldüğünü; bu kapsamda Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman kadrosunda görev yapmakta olan ve 29.11.2005-14.01.2009 tarihleri arasında adına yersiz denetim tazminatı ödemesi yapılanM.N.E.'in 3.365,38 TL (Asıl Borç) tutarında borcunun bulunduğunu; bu borcunu ve yasal faizini, 19.10.2006 tarih ve 26324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik" gereğince ödemesi için İdarece davalıya 13.05.2009 tarihli 568 sayılı yazı ile 21.05.2009 tarihinde tebligat yapılmış olmasına rağmen, davalının ödemeyeceğini bildirdiğini; rızaen ödeme söz konusu olmadığından iş bu davanın açılmasının gerekli olduğunu; öncelikle davalının itirazının yerinde olmadığını, Danıştay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 22.12.1973 tarih ve Esas No:1968/8, Karar No:1973/14 sayılı kararında; İdarenin yokluk, AÇIK HATA, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın, kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceğinin belirtildiğini;Danıştay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu Kararında geçen açık hata kavramındaki açık nitelemesinin, hatalı işlemin hak doğurmaya engel olduğu şeklinde anlaşıldığını, hata kavramının işlemin unsurlarından birinde veya çoğu kez sebep unsurundaki sakatlığın işlemin hukuka açıkça aykırı olduğunu ifade ettiğini ve işlem açıkça hukuka aykırı ise idarenin işlemi hukuka açıkça aykırı tesisi etmiş olacağını ve bu işlemin süre koşuluna bağlı olmadan her zaman geri alınabileceğini; öte yandan, 19.10.2006 tarihli ve 26324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in 6. maddesi ile, mevzuatında öngörülmediği halde yapılan ödemelerin kamu zararı kapsamına alındığını, 17.maddesi ile mevzuatında öngörülmediği halde yapılan yersiz ödemelerde kamu zararının doğuş tarihinin ödeme tarihi olarak belirlendiğini, aynı yönetmeliğin 18. maddesinde ise, kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihinin, kural olarak zararın oluştuğu tarih (ödeme tarihi) olduğununbelirtildiğini; açıklanan nedenlerle söz konusu miktarın rızaen tahsili mümkün olmadığından iş bu davanın açılma zorunluluğunun doğduğunu ifade ederek; davanın kabulü ile fazlaya ait talep ve dava hakları saklı kalmak üzere 29.11.2005-14.01.2009 tarihleri arasında yersiz ödenen toplam 3.365,38 TL asıl alacağın, her bir denetim tazminatının (davalıya ödeme yapıldığı) ödenme tarihlerinden itibaren taraflarınca tahsil edileceği tarihe kadar işleyecek yasal faizi, yargılama giderleri ve vekalet ücreti ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle,M.N.E.'e karşı idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 2.SULH HUKUK MAHKEMESİ: 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayı ile, "...davalının, davacı kurumda sözleşmeli TUİK uzmanı olarak çalıştığı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunun 152 maddesinde memurlara ödenecek zam ve tazminatların tek tek sayıldığı, aynı maddenin özel hizmet tazminatı başlığı altında "h" bendinde TUİK Uzmanlarına yer verildiği, denetim tazminatı başlığı altında ise "h" bendinde sayılan TUİK uzmanlarına %20 oranında denetim tazminatının verileceğinin belirtildiği, bu düzenlemenin kadrolu TUİK uzmanlarına ilişkin olduğu, sözleşmeli uzman ya da uzman yardımcılarına böyle bir tazminatın verileceği hususunun ayrıca hükme bağlanmadığı, öte yandan Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konulan 06/02/1997 tarih 1997/9021 sayılı kararnamede de sözleşmeli TUİK uzman ve uzman yardımcılarına özel hizmet tazminatının ödenmesinin kararlaştırıldığı, bunun dışında ayrıca denetim tazminatının ödeneceğinin hükme bağlanmadığı halde davalıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında toplam 3.365,38-TL. denetim tazminatı ödendiği, yapılan bu ödemenin şart tasarrufa dayanmayıp mevzuata aykırılık teşkil ettiği ve açık hata niteliğinde olduğu ve BK'nun haksız iktisap kuralları çerçevesinde davalıdan geri istenebileceği anlaşıldığından davanın kabulüne ve 3.365,38-TL'nın temerrüt tarihi olan 21/05/2009 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte tahsiline karar vermek gerekmiştir.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle:

1-Davanın kabulüne, 3.365,38 TL alacağın 21/05/2009 dan işleyecek yasal faizi ile davalıdan alınarak davacıya verilmesine..." karar vermiş, bu karar davalıM.N.E. vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi: 14.2.2011 gün ve E:2010/21420, K:2011/1800 sayı ile, dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

3-UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEM: M.N.E.'in vekili 3.4.2018 tarihli dilekçe ile;Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında çalışan müvekkiline denetim tazminatı olarak 29/11/2005 tarihinden 14/01/2009 tarihine kadar ödenen 3.365,38-TL'ninyasal faizi ile birlikte geri istenmesine ilişkin idare işleminin Ankara 16. İdare Mahkemesinin 22/07/2011 tarih E.2011/817 K.2011/1058 sayılı kararı ile iptal edildiği, kararın, Danıştay 2. Dairesinin 19/04/2012 tarih E.2011/12043 K.2012/1833 sayılı onama ve aynı dairenin 22/02/2013 tarih E.2012/9170 K.2013/958 sayılı Karar Düzeltme talebinin reddine dair kararı ile kesinleştiğini; İdarenin işlemi iptal edilmesine rağmen, idare tarafından hukuk mahkemesinde açılan alacak davasının ise kabul edildiğini; kesinleşen 2. SHM'nin 22/04/2010 tarih E.2009/1559 K.2010/802 sayılı kararın, Yargıtay 3.HD.nin 14/02/2011 tarih, E.2010/21420 K.2011/1800 sayılı kararı ile onanarak kesinleştiği;üzerine her ikisinin de kendi dalında ayrı yargı kararları olduğunu, her birinin uygulanabilirliğinin bulunduğunu,nitekim uygulamada kurumun, ilgiliden parayı tahsil ettiğini, bir yandan da bu işlemin aslında iptal edilmiş olduğunu;Kurumun bu parayı isteyememesinin gerektiğini;hukuk ve adaletin bir bütün olduğunu,aksi durumun adaletsiz sonuçlar doğurduğunu; 2577 Sayılı İYUK'nun 28.maddesinde İptal Kararlarının sonuçlarının gösterilmiş olduğunu, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idarenin, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğunu;karara konu idari işlem ve bu işlemin doğurduğu hukuksal sonuçların iptal kararı üzerine ortadan kalktığını, iptal kararlarının geriye yürüdüğünü ve hiç alınmamış sayıldığını; İdarenin aldığı iade kararının tüm ilgili çalışanları bağladığını, denetim tazminatı ödenen tüm çalışanlardan aynı miktarların geri istenildiğini, İdare Mahkemesinin iptal kararı ile birlikte İdarenin iade talebinin hukuka aykırı olduğunun kanıtlandığını, buna rağmen İdarece adli yargıda alacak davası açılarak iadeye ilişkin karar verilmesinin, hakkın yerine getirilmesine engel oluşturduğunu; Danıştay'ın, kamu görevlilerine yapılan fazla ödemelerin geri alımında uygulanacak mevzuatın saptanması ve bu uyuşmazlıklarda görevli yargı yerinin belirlenmesinin önem taşıdığını, bu uyuşmazlığın çözüm yerinin İdari Yargı olduğunu, aksi halde Anayasanın 155.maddesi ile kurulan "İdari Rejim" sistemine aykırılık teşkil edeceğini belirttiğini,Adli Yargı dosyasında bu hususun dile getirildiğini, uyuşmazlık itirazında da bulunulmuş ise de kabul görmediğini; olayda Hüküm Uyuşmazlığın Şartlarının gerçekleştiğini, Nitekim 20/03/2018 tarih 30366 sayılı RG'de yayınlanan Yüksek Mahkemenizin 26/02/2018 tarih E.2016/542 K.2018/79 sayılı kararın da bu yönde olduğu; aynı konuda açılmış dava ile ilgili bu kararda Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verildiğini; bu çerçevede açıklanan çelişkinin giderilmesi için; Ankara 16.İdare Mahkemesinin 22/07/2011 tarih E.2011/817 K.2011/1058 sayılı kesinleşen kararı ile Ankara 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 22/04/2010 tarih E.2009/1559 K.2010/802 sayılı kesinleşen kararı arasında doğduğu önesürülen "hüküm uyuşmazlığının giderilmesi ve uyuşmazlığın esasının davaya konu iade işleminin iptali yönünde karara bağlanması istemiyle,Uyuşmazlık Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

4-Başkanlıkça ilgili Mahkemelerden dava dosyalarının aslı temin edilmiş daha sonra 2247 sayılı Yasanın 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazlı düşünceleri istenilmiştir.

4-a)DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Hüküm uyuşmazlığına konu edilen kararlar ve dava dosyaları irdelenip özetlendikten sonra; "USULE İLİŞKİN İNCELEME :

İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 2592 sayılı Kanun ile değişik 24'üncü maddesinin birinci fikrasında, "1 inci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için;

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e)Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması,

koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar olduğu; her iki kararda da davanın esasının hükme bağlandığı anlaşılmıştır.

Davacıya ödenen denetim tazminatının kesilerek, 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.365,38-TL'nın yasal faiziyle birlikte bir ay içinde geri ödenmesi gerektiği belirtilen 13/5/2009 gün ve 568 sayılı işlemin, davacıya ödenen denetim tazminatının yasal faiziyle birlikte bir ay içerisinde geri istenilmesine ilişkin son altmış günlük süreye isabet eden kısmı reddedilmiş, önceki dönemlere yönelik ödenen denetim tazminatına ilişkin kısmı ise, idari yargıda verilen karar ile iptal edilmesine karşılık; adli yargıda söz konusu idari işleme konu denetim tazminatı tutarının davalıya ödeme yapıldığı tarihlerden tahsil tarihine kadar işletilecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle açılan davanın kabulüne, söz konusu tutarın temerrüt tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline

karar verildiği anlaşılmakla, anılan kararlar arasındaki çelişki nedeniyle söz konusu denetim tazminatı tutarının ödenmesinin olanaksız hale gelmesi karşısında, anılan adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabulü gerekmektedir.

HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ ESASININ İNCELENMESİ:

Hüküm uyuşmazlığının çözümünde; ilgiliye yersiz ödendiği belirtilen 3.365,38-TL denetim tazminatı tutarının geri istenilmesine ilişkin işlemin niteliği önem kazanmaktadır

Denetim tazminatı ödenmesine dair olan işlem, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis etmiş olduğu, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir idari işlem olup, İdare Hukukunun usulde paralellik ilkesine göre, bir idari işlemin geri alınmasına ilişkin işlemin de aynı nitelikte olması gerekir. Başka bir anlatımla bir idari işlemin geri alınmasına ilişkin işlemler de icrai nitelikte işlemlerdir.

Tümüyle idari nitelikte olan işleme ilişkin uyuşmazlığın idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi Anayasanın 155. maddesi ile kurulan "idari rejim" sistemi gereğidir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. maddesi ile zam ve tazminatlar başlığı altında yeniden düzenlenen, 152. maddesinin (II) "Tazminatlar" başlıklı fikrasında, görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının bu maddede belirtilen oranları aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde tazminat olarak ödeneceği öngörülmüş, ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirtilmiş; bunlar arasında özel hizmet tazminatı ve denetim tazminatlarına da yer verilmiştir.

Anılan Yasa maddesi uyarınca 05/05/2006 günlü ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17/4/2006 günlü, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu kararının "Ödeme yapılmayacak haller" başlıklı 11. maddesinin 1. fikrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fikranın (b) bendinde yer alan zamlar ile II ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış, ekli III sayılı Cetvelin (E) kısmında denetim tazminatına yer verilmiştir.

Anılan düzenlemeler uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda kadro karşılığı sözleşmeli uzman olarak görev yapan, davanın tarafı olan ilgiliye denetim tazminatı ödenmesine olanak bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığınca, kurulularında uzman ve uzman yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek şartıyla sözleşmeli olarak istihdam edilen personele 17/04/2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu kararına ekli III sayılı Cetvelin "E-Denetim Tazminatı" bölümünde öngörülen denetim tazminatının ödenip ödenmeyeceği konusunda görüş sorulan Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nce verilen 20/04/2009 gün ve 5084 sayılı görüş yazısında anılan düzenleme uyarınca denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğinin belirtilmesi üzerine, bu görüş yazısı doğrultusunda TÜİK'te kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde istihdam edilen Uzman ve Uzman Yardımcılarına denetim tazminatı adı altında ödenen tutarların geri alınmasının TÜİK Başkanlığı'nın 29/04/2009 gün ve 355 sayılı onayı ile uygun görüldüğü, bu onay doğrultusunda 13/05/2009 gün ve 568 sayılı yazı ile davacıya 29/11/2005 - 14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödenen denetim tazminatlarının toplam tutarı olan 3.365,38-TL'nin bir ay içerisinde ödenmesi, aksi takdirde alacak takip dosyasının dava açılmak üzere ilgili yere gönderileceğinin bildirilmesi yolundaki dava konusu işlemin tesis edildiği ve bu işlemin 21/05/2009 tarihinde davacıya tebliğ edildiği anlaşılmaktadır.

Olayda, davacıya 29/11/2005 - 14/01/2009 tarihleri arasında mevzuatın yorumunda hataya düşülerek denetim tazminatı ödemesinin yapıldığı, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu bakımdan; parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 12. maddesinin birinci fikrasında, kamu görevlilerinin kamu hizmetinin sunumunda kullanılan her türlü kamu malını koruma yükümlülükleri; aynı maddenin ikinci fikrasında ise koruma ve hizmete hazır bulundurmak zorunda bulundukları bu mallara verdikleri zararın rayiç bedel üzerinden tahsil edileceği; son fikrasında da, anılan zararın tahsil usulü düzenlenmiş olup, mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararı düzenleyen 12. madde kapsamında tahsili mümkün değildir.

Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince;

5018 sayılı Kanunun "Kamu zararı" başlıklı 71. maddesinde, kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması "kamu zararı" olarak tanımlanmış anılan maddenin ikinci fikrasında ise, kamu zararı kapsamına giren haller; kamu kaynakları kullanılarak piyasadan mal ve hizmet satın alınması sırasında fazla ödeme yapılması, idarenin gelirlerinin tahsili sırasında mevzuata aykırı davranılması ve mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması suretiyle yol açılan zararlar olarak sayılmak suretiyle sınırlandırılmıştır.

Anılan fikra bir bütün olarak değerlendirildiğinde (g) bendinde yer alan "mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması" kuralının kapsamının, yine mal ve hizmet alımları nedeniyle yapılan ödemeler sonucu oluşan kamu zararı şeklinde anlaşılmasını gerektirmektedir.

Kaldı ki, bakılan uyuşmazlığa konu tutar, mevzuatta öngörülmeyen bir ödeme yapılması nedeniyle oluşan kamu zararı olmayıp, mevzuatın öngördüğü bir ödemenin yapılması sırasında hataya düşülmesinden kaynaklandığından, uyuşmazlığın anılan Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu durumda, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K: 1973/14 sayılı kararında; idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin dava açma süresi içinde geri alınabileceği belirtilmiştir.

Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, denetim tazminatlarının ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı açıktır.

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E: 1968/8, K; 1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesinin, gerçek dışı beyanı olmadığından, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren altmış günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen kararın hukuka uygun olduğu kanısına varılmıştır.

Kaldı ki aynı konuda, adli ve idari yargı merciilerince verilen emsal kararlar arasında doğan hüküm uyuşmazlığı konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünce verilen 26/02/2018 gün ve E:2016/542, K:2018/79 sayılı kararda bu yöndedir.

SONUÇ:

1-Ankara 16. İdare Mahkemesinin 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararı ile Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2-Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Ankara 16. İdare Mahkemesinin 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararının kabulüne;

Bu suretle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı olacağı …" yolunda düşünce vermiştir.

4-b) YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI..İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 2592 sayılı Kanun ile değişik 24. maddesinin birinci fıkrasında, "1 inci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir" hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a- Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,

b- Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c- Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d- Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e- Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması,

Koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinde; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve yasa yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş; taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve yasa yollarının tüketildiği anlaşılmıştır.

Hüküm uyuşmazlığına konu Ankara 16. İdare Mahkemesi kararında, davacıya ödenen denetim tazminatının kesilerek 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.365,38 TL'nin yasal faiziyle birlikte bir ay içinde geri ödenmesi gerektiğini belirten 13/05/2009 tarihli ve 568 sayılı işlemin iptal edilmesine karşın, Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi kararında, söz konusu denetim tazminatının yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

Denetim tazminatının ödenmesine ilişkin işlem, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis edilen, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir işlem olup, aynı şekilde bu idari işlemin geri alınmasına yönelik işlem de icrai nitelikte idari bir işlemdir. Bu bakımdan, tümüyle idari nitelikte olan bir işlemle ilgili uyuşmazlığın idari yargı usul ve esaslarına göre çözümlenmesi Anayasanın 155. maddesiyle kurulan "idari rejim" sisteminin gereğidir.

Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, TÜİK'te uzman olarak çalışanM.N.E.'e 29.11.2005-14.01.2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının yersiz ödendiği konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur. Bu noktada yapılan fazla ödemelerin geri alımında uygulanacak mevzuatın tesbiti gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Tazminatlar" başlıklı 152/II. maddesinde, görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar gözönüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet Memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, bu maddede belirtilen oranları aşmamak üzere Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde tazminat olarak ödeneceği öngörülmüş, "Özel Hizmet Tazminatı" başlığı altında düzenlenen kısmın o tarihte yürürlükte bulunan (h) alt bendinde, Türkiye İstatistik Kurumu Uzman ve Uzman yardımcıları da sayılmış ve (F) bendinde düzenlenen denetim tazminatı ile ilgili kısmında; Özel Hizmet Tazminatı bölümünün (h) alt bendinde sayılan TÜİK Uzman ve Uzman Yardımcılarına da % 20 oranında denetim tazminatı verileceği kural olarak öngörülmüş, bununla birlikte aynı maddenin Ortak Hükümler başlıklı III. kısmında da; "Bu zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceği, miktarları, ödeme usul ve esasları ilgili kurumların yazılı isteği ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca bütün kurumları kapsayacak şekilde ve 154 üncü madde uyarınca katsayının Bakanlar Kurulunca değiştirilmesi durumu hariç yılda bir defa olmak üzere hazırlanır ve Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulur." düzenlenmesine yer verilmiştir.

Konu ile ilgili olarak çıkarılan ve 05/05/2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 17/04/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 11. maddesinde; ekli cetvellerde yer alan ve içinde denetim tazminatı da bulunan tazminatların (97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu kararı saklı kalmak üzere) her statüdeki sözleşmeli personele ödenmeyeceği kural altına alınmıştır.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine bakıldığında, her ne kadar 657 sayılı Kanunda denetim tazminatı verilecekler arasında TÜİK uzman ve uzman yardımcıları da sayılmış ise de; aynı Kanunda zam ve tazminatları kimin alıp alamayacağı hususunun Bakanlar Kurulunun düzenleme alanına bırakıldığı, yukarıda belirtilen Bakanlar Kurulu Kararı (2006/10344) ile de her statüdeki sözleşmeli personele denetim tazminatının ödenmeyeceğinin kurala bağlandığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasından, TÜİK Başkanlığınca, kurumlarında uzman ve uzman yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek şartıyla sözleşmeli olarak

istihdam edilen personele denetim tazminatının ödenip ödenmeyeceği konusunda görüş sorulan Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından verilen 20/04/2009 tarihli ve 5084 sayılı görüş yazısında denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı TÜİK kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğinin belirtilmesi üzerine, TÜİK'te kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarına denetim tazminatı adı altında ödenen tutarların geri alınmasının TÜİK Başkanlığının 29.4.2009 tarih ve 355 sayılı onayı ile uygun görüldüğü, bu onay doğrultusunda 13/05/2009 gün ve 568 sayılı yazı ile davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödenen denetim tazminatlarının bir ay içinde ödenmesi, aksi takdirde alacak takip dosyasının dava açılmak üzere ilgili yere gönderileceğinin bildirilmesi yolundaki dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K. 1973/14 sayılı kararında, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Anılan İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı ile konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanunda dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında mevzuatın yorumunda hataya düşülerek denetim tazminatı ödemesinin yapıldığı, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun yukarıda zikredilen kararının uygulanması gerektiği, bu sebeple mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

Ankara 16. İdare Mahkemesinin 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararı ile Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararının kaldırılmasına;

Ankara 16. İdare Mahkemesinin 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararının benimsenmesine,

Karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir." yönünde düşünce vermiştir.

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONI Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan30.09.2019 günlü toplantısında:

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un "Mahkemenin görevi" başlığını taşıyan 1. maddesinde, "Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir" denilmiş; 24. maddesinde (Değişik birinci fikra: 2/7/2018 - KHK-703/183 md.) ise, 1 nci maddede gösterilen yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği belirtilmiştir.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen idari yargı ve adli yargı kararlarının incelenmesinden; ortada idari (Ankara 16.İdare Mahkemesinin 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararı)ve adli (Ankara 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararı) yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; davanın taraflarının aynı olduğu anlaşılmıştır.

Konu ve dava sebebinin aynı olup olmadığının incelenmesinden:

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman olarak görev yapan davacıya 29.11.2005-14.01.2009 tarihleri arasında ödenen 3.365,38 TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 13.05.2009 tarih 568 sayılı işlemi ile bu işlemin dayanağını oluşturan Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 29.04.2009 tarih 355 sayılı işlemi sonrasında başlamıştır.

Münevver Nilgün Egemen'in Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nın ödenen denetim tazminatının hukuka aykırı olarak geri istenmesinin iptali istemiyle idari yargıda dava açılırken, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekilince, ödenen denetim tazminatının geri istenmesine rağmen ödenmemesi nedeniyle tahsili istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

Dava sebebi; talep sonucunu haklı göstermeye yarayan maddi vakıalar iken dava konusu; netice-i taleptir. Olayımızda her iki davanın sebebi Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında çalışanM.N.E.'e ödenen denetim tazminatının hukuka aykırı olarak ödenip ödenmediğine ilişkindir. Bir taraf söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi yani maddi vakıalar aynıdır.

Dava konusuna gelince; idari yargıda davanın konusu; denetim tazminatının geri ödenmesine ilişkin idari işlemin iptali ve idari işlem nedeniyle yapılan ödemelerin iadesiolarakbelirlenirken, adli yargıda da haksız yapıldığı iddiası ile yapılan ödemenin idareye geri ödenmesine ilişkin olması nedeniyle hüküm uyuşmazlığı olduğu iddia edilen kararlar arasında dava konuları da aynıdır.

Kararlarda işin esasının hükme bağlanmasının incelenmesinden;

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda; bilirkişi raporunda,ilgili mevzuatta, denetim tazminatı ödenecek kadrolar arasında TÜİK Uzmanı ve Uzman Yardımcılığı kadrosuna yer verilmediğinin, bu nedenle davalıya denetim tazminatı ödemesinin yasal dayanağı bulunmadığının, davalının borcun ödenmesi konusunda temerrüde düşürüldüğünün, davalıdan 3.365,38 TL'nin ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsili gerektiğinin belirtmiş olduğundan bahisle ve uygun görülen bilirkişi raporuna göre açılan

davanın kabulü ile 3.365,38TL'nin 21.05.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline… karar verildiği; M.N.E.'in idari yargıda açtığı dava sonunda da; davacı adına davaya konu işlemin denetim tazminatının kesilmesine ilişkin (Mahkemece reddedilen) kısmı kesinleştiğinden,davacıya yersiz ödendiği belirtilen denetim tazminatının bir ay içerisinde geri alınmasına ilişkin işlem yönünden; davacıya yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun hükümleri kapsamında olmaması ve Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı uyarınca davacıya yapılan ödemelerin, hatalı ve yersiz olduğu ileri sürülerek ancak ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük idari dava açma süresi içinde geri alınması mümkün iken, bu süre geçirildikten çok sonra yersiz ödendiği ileri sürülen tutarın iadesinin istenilmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçeleriyle dava konusu işlemin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı açıktır.

Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise; kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır.

İdari yargıda yapılan yargılama sonucu idari işlemin (yersiz ödendiği iddia edilen tazminatın iadesine ilişkin) iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece istenen alacağın tahsiline karar verilmiştir. Bu şekilde verilen kararlar sonucunda hakkın yerine getirilmesi olanaksız hale getirilmiştir

Bu durumda, 2247 sayılı Yasa'nın 24. Maddesinde açıklandığı üzere; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığının doğduğu ve kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği açıktır.

Belirtilen nedenlerle;

1- Ankara 16. İdare Mahkemesi ile Ankara 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin kararları arasında, 2247 sayılı Yasa'nın 24. Maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

2-2247 sayılı Yasanın 25. maddesi hükümleri uyarınca

a) İdari Yargılama Usulü Yasası gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'na bildirilmesi, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasının görüşülmesine OY BİRLİĞİ İLE KARAR VERİLMİŞTİR.

Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş;Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından yasal süresi içerisinde verilen cevap dilekçesinde; Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin kararının kabulüne, Ankara 16. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Bi SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 25.11.2019 günlü toplantısında:

Başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Yasa ve Yönetmelik kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli uzman olarak görev yapanM.N.E.'in 2005-2009 tarihleri arasında mevzuata aykırı olarak yersiz ödendiği iddia edilen 3.365,38-TL denetim tazminatının Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı tarafından geri istenilmesine ilişkindir.

Dosyanın incelenmesinden; davacının Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli TÜİK Uzmanı kadrosunda, kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde çalıştığı; kendisine 2005-2009 tarihleri arasında toplam 3.365,38-TL denetim tazminatı ödendiği; Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Müdürlüğü'nün 20.04.2009 gün ve B.07.0.BMK.0.20-262/5084 sayılı yazısında, TÜİK Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek sureti ile sözleşmeli olarak istihdam edilen personele, 17.04.2006 gün ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli III sayılı cetvelin "E. Denetim Tazminatı " bölümünde öngörülen denetim tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığı ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kurumu Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatının ilgililerden geri alınmasının istenildiği; açılan davada; Ankara 16. İdare Mahkemesi 22.7.2011 gün ve E:2011/817, K:2011/1058 sayılı kararla; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 tarih ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararında, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağının esasa bağlandığı, anılan kararın tüm hatalı ödemelerin geriye alınmasında da uygulanması gerektiği, olayda denetim tazminatı adı altında Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında davacıya ödenen 3.365,38-TL'lık meblağın geri istenilmesine ilişkin işlemin, davalı idare tarafından görüş sorulması üzerine Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 20.04.2009 gün ve 5084 sayılı yazısına istinaden tesis edildiği anlaşıldığından ortada açık hatanın varlığından bahsedilemeyeceği, yersiz ödenen tutarın genel dava açma süresi olan 60 günlük süre geçirildikten sonra istenilmesinde anılan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararına ve hukuka uyarlık bulunmadığı gibi usulsüz olarak tahsil edilen tutarın davacıya ödenmesi gerektiği, davacının; denetim tazminatının kesilmesi sebebiyle yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle ödenmesine karar verilmesi isteminin ise; denetim tazminatının kesilmesine ilişkin kesin ve yürütülmesi zorunlu olan davalı idare işlemi dava edilmediği ve bu şekilde iptali sağlanmadığından, hukuk aleminde var olan bir işlemin icrasından kaynaklanan maddi kayıpların tazmin edilmesi yönünde hüküm kurulması hukuken mümkün olmadığı gerekçesiyle dava konusu işleminin iptaline, davacının ödediği tutarın yasal faizi ile birlikte ödenmesi isteminin kabulü ile tahsil edilen tutarın yasal faizi ile birlikte davacıya iadesine, denetim tazminatının kesilmesi sebebiyle yoksun kaldığı parasal hakların yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi isteminin ise reddine karar verilmiş, bu karar; temyiz aşamasında Danıştay 2. Dairesinin 19.4.2012 gün ve E:2011/12043, K:2012/1833 sayılı kararıyla onanmış, bu kararın düzeltilmesi istemi de anılan Dairenin 22.2.2013 gün ve E:2012/9170, K:2013/958 sayılı kararıyla reddedilerek kesinleşmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili tarafından, Başkanlıklarında kadro karşılığı sözleşmeli uzman olarak görev yapan davalıya Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.365,38-TL'nin ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak faiziyle birlikte geri ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargıda açılan dava da; Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararla; "davanın kabulüne, 3.365,38 TL alacağın temerrüt tarihi 21/05/2009 dan itibaren işleyecek yasal faizi ile davalıdan alınarak davacıya verilmesine..." karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Münevver Nilgün Egemen'e denetim tazminatı adı altında yapılan fazla ödemenin, idarece 5018 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilerek tahsili yoluna gidilmesi üzerine adli ve idari yargıda davalar açılmıştır. Denetim tazminatının ödenmesine ilişkin işlemin, idarenin tek yanlı iradesiyle tesis edilen, kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bir işlem olduğunda kuşku bulunmadığı gibi, söz konusu idari işlemin geri alınması da idari

niteliktedir. İdari nitelikteki uyuşmazlığın da Anayasanın 125. Maddesi gereğince idari yargıda çözümlenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Bu durumda öncelikle uyuşmazlığa konu denetim tazminatınınM.N.E. hususunda bir değerlendirme yapılması gerekli olduğundan, dava sürecinde ve dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olanyasal düzenlemelerin irdelenmesi gerekmektedir.

10.11.2005 tarih 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu, 18.11.2005 tarih 25997 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5429 sayılı Kanunun " Personel rejimi ve fazla çalışma" başlıklı 45. maddesinin ilk olarak " Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, İstatistik Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Bölge Müdürü, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanı, Türkiye İstatistik Kurumu Uzma Yardımcısı, İstatistikçi, Matematikçi, Mühendis ile dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmak kaydıyla Programcı kadrolarına atananlar, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli çalıştırılabilir.

Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usûl ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Özel uzmanlık gerektiren hizmetlerde sözleşmeli olarak yabancı uzman çalıştırılabilir. Bu şekilde çalıştırılacak olan yabancı uzmanlara yapılacak ödemeler ile çalışma usûl ve esasları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

Başkanlık merkez ve taşra teşkilâtı kadrolarında çalışan (kadro karşılığı çalışan sözleşmeli personel dâhil) memurlara 10.10.1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde yer alan fazla çalışma ücreti aynı esas ve usûllere göre ödenir." şeklinde düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 19.12.2005 gün ve E:2005/143 K:2005/99 sayılı kararı ile 5429 sayılı Kanunun ikinci fıkrası iptal edilmiş ve 17.05.2006 tarih ve 5503 sayılı Kanunun 2. maddesi ile anılan fıkra yeniden düzenlenmiştir.

Yeniden düzenlenen 2. fıkra "Sözleşmeli olarak Başkanlıkta fiilen çalışan personele, bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde unvanlar itibarıyla yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere, Başkan tarafından belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödenir. Başbakanlık merkez teşkilâtında sözleşmeli olarak çalıştırılan emsali personelin yararlandığı ücret artışlarından Başkanlıkta çalışan sözleşmeli personel de aynı usûl ve esaslara göre aynen yararlandırılır. Bu personel T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilir. Söz konusu personele, çalıştıkları günlerle orantılı olarak (hastalık ve yıllık izinleri dahil) ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bunlardan üstün gayret ve çalışmaları sonucunda emsallerine göre başarılı çalışma yaptıkları tespit edilenlere Başkanın teklifi, ilgili Bakanın uygun görüşü üzerine Başbakan onayı ile haziran ve aralık aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarına kadar teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ile söz konusu personele yapılacak diğer ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir." şeklini almıştır. Daha sonra 11.10.2011 gün ve 666 sayılı KHK ile 5429 sayılı Kanunun 45. maddesinin bir, iki ve üçüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

5429 sayılı Kanunun halen yürürlükte olan 45. maddesi ise; " (Mülga birinci fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)

(İptal ikinci fıkra: Ana. Mah.'nin 19/12/2005 tarihli ve E.:2005/143, K.:2005/99 sayılı Kararı ile; Yeniden Düzenleme: 17/5/2006-5503/2 md.; Mülga ikinci fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)

Özel uzmanlık gerektiren hizmetlerde sözleşmeli olarak yabancı uzman çalıştırılabilir. Bu şekilde çalıştırılacak olan yabancı uzmanlara yapılacak ödemeler ile çalışma usûl ve esasları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

(Mülga son fıkra: 11/10/2011-KHK-666/1 md.)" şeklindedir.

5429 sayılı Kanun uyarınca 05.05.2006 günlü ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17.4.2006 günlü, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının "Ödeme yapılmayacak haller" başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fıkranın (b) bendinde yer alan zamlar ile II ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış; 10/7/2006 tarihli ve 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki "Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personelin Hizmet Sözleşmesi Usul ve Esasları Hakkında Karar"da da, Türkiye İstatistil Kurumu'nda kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilecek personelin hizmet şartları, vasıfları, görevleri sorumlulukları, ücretleri ve diğer ödemeleri ile özlük işleri düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 146. Maddesinde sözleşmeli personel ücretlerinin özel kanunlardaki hükümlere tabi olduğu düzenlenirken, Devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar aynı Kanunun 152 inci maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin "II-Tazminatlar" kısmında; "Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanunda belirtilen en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, " ... maddede belirlenen tavan nispetlerine "kadar, bu nispetleri aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde" ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirlenmiş; bunlar arasında yer alan özel hizmet tazminatı ile denetim tazminatı da bu şekilde farklı tazminatlar olarak düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklanan dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan, yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; 657 sayılı Kanunun 146. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca sözleşmeli ve geçici personel hakkında özel kanunlardaki hükümlerin uygulanacağı, davacının çalıştığı Türkiye İstatistik Kurumu ile ilgili olarak 5429 sayılı Kanunun çıkarıldığı ve söz konusu Kanunun 45. Maddesinde, sözleşmeli olarak bu Kurumda çalışan personele yapılacak ödemelerin kapsamı ve miktarına ilişkin düzenlemeye yer verildiği, adı geçen madde uyarınca çıkarılan 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu kararında da, Türkiye İstatistik Kurumunda çalıştırılacak personele ödenecek ücret sınırlarının, zam ve tazminatların düzenlendiği, belirtilen tazminatlar içerisinde denetim tazminatına yer verilmediği, Şubat 2009 tarihine kadar davacıya ödenen denetim tazminatının dayanağının 2006/ 10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı olduğu, söz konusu kararın ise 657 sayılı Kanunun 152. Maddesine göre "Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatları"nı düzenlediği, TÜİK da çalışan sözleşmeli personelin 2006/10344 sayılı Karar kapsamında olmaması ve adı geçen kararın 11. Maddesinin 1 nolu bendinin a nolu alt bendinde sözleşmeli personele denetim tazminatının ödenmeyeceğinin açıkça belirtilmesi nedeniyle, bahse konu tazminatın, sözleşmeli olarak görev yapanM.N.E. olmadığı,M.N.E.'in 5429 sayılı Kanunun 45. Maddesine istinaden çıkarılan 2006/10795 sayılı karara tabi olduğu anlaşılmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında da, Türkiye İstatistik Kurumunda sözleşmeli uzman olarak çalışanM.N.E.'e 2005-2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının yersiz ödendiği konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada Türkiye İstatistik Kurumunda sözleşmeli TÜİK Uzmanı olarak görev yapanM.N.E.'e yapılan fazla ödemelerin geri alımında uygulanacak mevzuatın tesbiti gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kişisel sorumluluk ve zarar" başlıklı 12. maddesi; " (Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.) Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir." şeklinde bir düzenlemeyi öngörmektedir.

Bu düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasındaki sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte; mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmadığından, bu tür uyuşmazlıklarda uygulanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 gün E:1968/8 K:1973 /14 sayılı kararının ve benzer mahiyetteki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının irdelenmesi gerekmektedir.

Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 gün E:1968/8 K:1973 /14 sayılı kararında özetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

"Öte yandan, benzer konudaki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına da değinmekte yarar görülmektedir. Gerçekten, 27.1.1973 tarih ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı İçtihadı Birleştirme kararında sonuç olarak aynen:

" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihatların bu yolda birleştirilmesine…" denilmektedir. Anılan kararın gerekçesinde, dava konusu bakımından da önem arz eden şu değerlendirmelerde bulunulmaktadır : "… Yukarıdan beri yapılan açıklama ve incelemelerden anlaşılacağı gibi, yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği, tarzında bir sonuca varmak gerekir. Belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğu da ileri sürülemeyecek ve geri istenmesi mümkün olmayacaktır…"

Bu konuda uygulanması düşünülebilecek diğer bir düzenleme de, 10.12.2003 gün 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunudur. 5018 sayılı Kanunun "Kamu zararı" başlıklı 71. maddesinde; " (Değişik birinci fikra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

(Değişik üçüncü fikra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

(Değişik son fikra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." hükmü yer almaktadır.

5018 sayılı Kanunun yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

Belirtilen içtihatlar ve dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; idarece yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldığı ve yukarıda açıklanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.M.N.E.'in 2005-2009 tarihleri arasında yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatı ödenmiş ise de; söz konusu yersiz ödemelerin idare tarafından Ocak 2009 tarihinde yani 2577 sayılı İdari Yargılama Kanununun 7. maddesinde belirtilen 60 günlük dava açma süresi geçtikten sonra talep edildiği; yersiz ödeme yapılanM.N.E.'in ödemelerin yapılması konusunda gerçek dışı beyanı veya hilesinin bulunmadığı, keza mevzuatın mali yetkilileri/sorumluları yanıltacak mahiyeti itibariyle ortada bir "açık hata" halinin de söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tazminatların ödenmesi konusunda Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Destek Hizmetleri

Daire Başkanlığı tarafından tüm bölge müdürlüklerine bildirimde bulunulduğu ve dosyadaki bilgi ve belgelerden Türkiye genelinde bu uygulamanın yapıldığı, hatalı ödeme yapıldığının Maliye Bakanlığının incelemesi sırasında ortaya çıktığı anlaşıldığından, söz konusu ödeme nedeniyleM.N.E.'in kolayca anlayabileceği açık bir hata ve kusur da söz konusu edilemeyeceğinden, 2005-2009 tarihler arasında ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olmadığı görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzmanı olarak görev yapanM.N.E.'den 2005-2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 16. İdare Mahkemesi'nin 22.7.2011 gün ve E.2011/817, K.2011/1058 sayılı kararının kabulü ve bu suretle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerekmiştir.

S O N U Ç:Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzmanı olarak görev yapanM.N.E.'den 2005-2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 22.4.2010 gün ve E:2009/1559, K:2010/802 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 16. İdare Mahkemesi'nin 22.7.2011 gün ve E.2011/817, K.2011/1058 sayılı kararının KABULÜ ve bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE, 25.11.2019 gününde Üye Birol SONER'in KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hicabi	Şükrü	Mehmet	Birol
DURSUN	BOZERAKSU	SONER	

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında sözleşmeli uzman olarak görev yapan ……..……'e, …….. - ……... tarihleri arasında mevzuata aykırı olarak yersiz ödendiği iddia edilen …….. TL denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında "İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22.12.1973 tarih ve E., 1968/8, K. 1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; "Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şan tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir" gerekçesiyle direnme ukmunün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 5.12.1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; "Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna

dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

…….. İdare Mahkemesinin …….. tarihli ve …….. esas, …….. sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18.5.2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun 61. maddesine göre;

"Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 77. maddesine göre;

"Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur".

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye "sebepsiz zenginleşme" denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Gene Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır

Buna göre …….. - ……. tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatının hataen ödendiği konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli TÜİK Uzmanı olarak görev yapar …….....'a …….. - ……. tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren ……İdare Mahkemesi'nin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait…….. Hukuk Mahkemesi'nin …….. kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyorum.25.11.2019

Birol SONER
ÜYE